VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO – JA TURVALLISUUSJAOSTO

Kirjallinen lausuntopyyntö: Hallinto- ja turvallisuusjaosto keskiviikko 06.11.2019 klo 09:00 / HE 29/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

NAISTEN VALMIUSLIITTO RY:N (NVL) LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ VALTION TALOUSARVIOSTA VUODELLE 2020

Liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2020. Liitto keskittyy lausunnossaan puolustusministeriön hallinnonalan esitettyihin määrärahoihin, jotka vaikuttavat myös järjestön mahdollisuuksiin järjestää koulutusta ja valistusta naisten turvallisuustarpeisiin sekä ylläpitää maanpuolustustahtoa.

Hallinnon alan perusteluosassa todetaan, että turvallisuusympäristö on muuttunut huonompaan suuntaan ja muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen. Turvallisuusympäristön heikentyminen vaikuttaa myös kansalaisten kokemukseen turvallisuudesta ja haluun saada tietoa turvallisuus- ja varautumisasioista. Uhkatilanteet voivat tulla yllättäen ja ilman ennakkovaroituksia, jolloin kansalaisten kyky varautua ennakkoon on keskiössä. Myös laaja-alainen varautuminen on yhteiskunnassamme huomioitava, sillä teknologistuva yhteiskunta on entistä haavoittuvampi.

Puolustushallinnon yhdeksi yhteiskunnalliseksi vaikuttavuustavoitteeksi on asetettu turvallinen yhteiskunta. Turvallinen yhteiskunta rakentuu osaavista ja toimintakykyisistä yksilöistä, jotka pystyvät yllättävissä häiriö- ja kriisitilanteissa auttamaan myös muita. Naisten Valmiusliitto ry haluaa olla omalla koulutustoiminnallaan edistämässä ja tukemassa tätä tavoitetta.

Naisten vapaaehtoinen varautumis- ja turvallisuuskoulutus

Naisten Valmiusliitto on vuodesta 1998 alkaen järjestänyt vuosittain naisille suunnattuja valtakunnallisia NASTA- ja PikkuNASTA-valmiusharjoituksia, joihin tulijoita on jatkuvasti ollut enemmän kuin voidaan ottaa. Tänä vuonna kurssilaisia on koulutettu isoissa valmiusharjoituksissa yhteensä noin 920 (n. 2 750 vrk) ja lisäksi alueellisten koulutusten osallistujamäärää on arviolta n. 400. Vuonna 2018 koulutusvuorokausia kertyi yhteensä isoissa valmiusharjoituksissa 2 473. Harjoitukset ja kurssit ovat avoimia ja ne on tarkoitettu kaikille suomalaisille naisille.

Naisten kiinnostus turvallisuusasioihin näkyy osallistumisaktiivisuutena varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen sekä osallistumisena vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Liitto tekee palautekyselyt järjestelmällisesti kaikille koulutuksiimme osallistuneille. Niistä nousee selkeästi esille naisten korkea motivaatio oppia turvallisuus- ja varautumistaitoja sekä kiinnostus puolustusvoimien toimintaa kohtaan. Osa kurssilaisista hakeutuu myös naisten kutsuntoihin.

Vastaavasti osa vapaaehtoisten asepalveluksen suorittaneista naisista toimii myös liiton valmiusharjoituksissa ja koulutuksissa johtajina ja kouluttajina, vaikka pääosa toimijoista onkin liiton jäsenjärjestöjen jäseniä.

Naisten Valmiusliiton koulutus perustuu liiton omaan ajantasaiseen koulutusohjelmaan, joka on laadittu yhteistyössä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kanssa, ja se on samalla osa MPK varautumiskoulutuksen koulutusohjelmaa. Jokaisella kurssilla on selkeät tavoitteet ja tarkkaan määritelty sisältö, minkä avulla pystytään takamaan laadukas ja nousujohteinen koulutus. Osa

kurssien sisällöistä on sovellettavissa myös tukemaan viranomaisia ja puolustusvoimien huollon tehtäviä.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan kehittäminen (50. sivu 271) jakautuu valtion talousarvioesityksessä kolmeen osaan: Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen, Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin sekä kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin. Liiton toimintaan vaikuttavat näistä kaksi ensimmäistä.

Liiton saama vuosittainen Maanpuolustuksen Tuki ry:n kautta jyvitetty valtion tuki on vuodessa yhteensä 32 000 euroa, mikä kattaa liiton kokonaisbudjetista noin 20 %. Vähäisiä eriä lukuun ottamatta muu Naisten Valmiusliiton rahoitus haetaan vuosittain erilaisilta säätiöiltä. Rahoituksen epävarmuus hankaloittaa toimintaa ja vaikeuttaa pitkän tähtäimen suunnitelmallisuutta.

Liitto pitää tärkeänä, että naisille suunnatun varautumis- ja turvallisuuskoulutustoiminnan rahoitus varmistettaisiin nykyistä pitkäjänteisemmin. Tämä voitaisiin hoitaa esimerkiksi korottamalla maanpuolustusjärjestöille osoitettua määrärahaa, jota leikattiin 15 % vuonna 2016. Toinen vaihtoehto on kohdentaa valtion talousarviossa tukea suoraan naisten varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminta ja merkitys viranomaisten tukena on selvästi tunnistettu ja tunnustettu kriisi- ja poikkeusoloissa (YTS 2017). Järjestöjen rooli viranomaisten tukena voi olla pre-, action tai post-vaiheen toiminnassa. Järjestöt pystyvät välittämään myös aktiivisesti turvallisuuden tilannekuvaa omien viestintäkanaviensa kautta. Vaikka vapaaehtoisen työn määrä on järjestöissä erittäin merkittävä, vapaaehtoiset toimijat tarvitsevat kuitenkin palkatun henkilöstön tukea toimiakseen johdetusti ja tavoitteellisesti. Naisten Valmiusliiton merkitys korostuu etenkin pre-vaiheen toiminnnassa naisten valtakunnallisen koulutuksen kehittäjänä ja koordinoijana.

Liitto tekee tiivistä yhteistyötä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kanssa, ja sen toimintaresurssit ovat merkityksellisiä myös Naisten Valmiusliiton kannalta. Liitto tukeutuu koulutusten järjestämisessä MPK:n tietohallintojärjestelmiin ja hyödyntää yhteisiä osaamisverkostoja, jolloin myös NVL:n organisaatio kouluttautuu MPK:n kursseilla. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen rahoituksen lisääminen ei kuitenkaan suoranaisesti vaikuta liiton toimintaan, vaan liiton toiminta tukee enemmänkin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tulostavoitteita. Liitto ei saa taloudellista tukea MPK:lta. MPK:lle osoitettu valtio tuki kohdentuu sotilaalisia valmiuksia palvelevaan (SOTVA) koulutukseen. Alustavan tiedon mukaan uuden lain (laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta) tulkinta on hyvin tiukka ja liiton koulutusohjelmasta ehdotetut kurssit eivät valtaosin mahdu sotilaallisia valmiuksia palvelevaan (SOTVA) koulutuskoriin, vaan ne luokitellaan varautumis- ja turvallisuukoulutukseksi (VARTU).

Sukupuolten välinen tasa-arvo:

Puolustusministeriön hallinnonalalla lähtökohtana on tasa-arvoinen toimintaympäristö ja yhdenvertaiset toimintavat kaikkia organisaatiossa toimivia kohtaan. Liitto pitää hyvänä, että tähän kiinnitetään huomiota ja naisten mahdollisuuksia hakeutua vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilastehtäviin edistetään. Julkisuudessa on ollut ajoittain vilkasta keskustelua naisten epäasiallisesta kohtelusta puolustusvoimissa, joka ei luo positiivista mielikuvaa naisille ammatillisesti mielekkäästä työympäristöstä. Myös naisten osuuden kasvattaminen kriisihallintatehtävissä on positiivinen suuntaus ja omalta osaltaan edistämässä naisten osallistumismahdollisuuksia puolustushallinnon tehtäviin.

Liitto toivoo myös, että selvitystyö kansalaispalvelusmallista käynnistettäisiin mahdollisimman pian, jotta sen osalta ei olisi olemassa monia eri tulkintoja. Selvitystyö konkretisoi paremmin myös kansalaisille käsitteen oikea käytön ja sisällön. Samalla selvitystyö tulisi kytkeä siviilipalveluksen sisältöön niin, että koulutukset mahdollistaisivat jatkossa entistä paremmin viranomaisten tukemisen kriisi- ja poikkeusolossa.

Yhteenvetona:

Valtion tuki on erittäin tärkeä Naisten Valmiusliiton toiminnalle ja koulutuksen järjestämiselle. Liitto seuraa ja arvioi myös uuden lain vaikutusta liiton koulutukseen, joka toteutetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseina. Pitkän aikavälin tavoitteena liitto arvioi, että varautumis – ja turvallisuuskoulutus tulisi saada Maanpuolustuskoulutuksen julkishallinnolliseksi tehtäväksi tai kohdistaa siihen suoraa valtion tukea puolustusministeriön tai sisäministeriön hallinnonalan budjetissa. Suomen puolustuksen kivijalka on vahva sotilaallinen maanpuolustus, mutta samaan aikaan on entistä tärkeämpi vaikuttaa kansalaisten maanpuolustustahtoon ja kykyyn toimia erilaisissa kriisitilanteissa ja poikkeusolossa.

Naisten Valmiusliiton lausunnosta lisätietoja antaa pääsihteeri Kaarina Suhonen, kaarina.suhonen@naistenvalmiusliitto.fi, puh. 040 5611655.

NAISTEN VALMIUSLIITTO RY

Anne Holmlund	Kaarina Suhonen
Puheenjohtaja	Pääsihteeri

Naisten Valmiusliitto ry on valtakunnallinen yhteistyöjärjestö, joka on perustettu vuonna 1997. Liiton puheenjohtaja toimii Anne Holmlund. Liitto yhdistää 11 naisten vapaaehtoista maanpuolustus- ja turvallisuustyötä tekevää jäsenjärjestöä, joissa toimii lähes 150 000 naista. Liiton tarkoituksena on kehittää naisten turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä valmiuksia koulutuksen kautta sekä lisätä naisten mahdollisuuksia toimia poikkeusoloissa yhteiskunnan hyväksi. Liiton toiminta ei ole sotilaallista. Naisten Valmiusliiton päätoimintaa ovat NASTA- ja PikkuNASTA-valmiusharjoitukset, joita toteutetaan eri puolilla Suomea.